

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА У
СУЧАСНИХ УМОВАХ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав: студент II курсу, групи 672-2
денної форми навчання
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Лучик Тарас Русланович _____

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Грешко Роман Ігорович _____

До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від _____ 2023 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.

АНОТАЦІЯ

Лучик Т.Р. Управління прибутковістю підприємства в сучасних умовах. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023.

У кваліфікаційній роботі проведено дослідження теоретичних та практичних аспектів управління прибутковістю підприємства в сучасних умовах. Визначено економічну сутність прибутку та його роль в діяльності підприємства; охарактеризовано механізм управління прибутковістю підприємства та систематизовані методичні підходи до оцінювання ефективності управління прибутковістю підприємства; проведено дослідження результатів фінансово-господарської діяльності ПЗ Гімназія «Надія»; здійснено аналіз джерел формування і напрямів використання прибутку досліджуваного підприємства, а також запропоновані шляхи підвищення ефективності управління прибутковістю досліджуваного підприємства ПЗ Гімназія «Надія».

Ключові слова: підприємство, фінансові результати, прибуток, фінансово-господарська діяльність, фінансова стійкість, фінансовий стан.

ANNOTATION

Luchyk T. Enterprise profitability management in modern conditions. - Manuscript. Qualification work for obtaining the second (master's) level of higher education in specialty 072 «Finance, banking and insurance». Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

In the qualification work, a study of theoretical and practical aspects of managing the profitability of the enterprise in modern conditions was carried out. The economic essence of profit and its role in the activity of the enterprise are determined; the mechanism of enterprise profitability management and systematized methodical approaches to evaluating the effectiveness of enterprise profitability management are characterized; a study of the results of the financial and economic activity of the Gymnasium "Nadia" was conducted; an analysis of the sources of formation and directions of use of the profit of the investigated enterprise was carried out, as well as ways of increasing the efficiency of the profitability management of the investigated enterprise Gymnasium "Nadia" were proposed.

Keywords: enterprise, financial results, profit, financial and economic activity, financial stability, financial condition.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Т.Р. Лучик

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Економічна сутність прибутку та його роль в діяльності підприємства... ..	7
1.2. Механізм управління прибутковістю підприємства.....	11
1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності управління прибутковістю підприємства.....	15
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА НА МАТЕРІАЛАХ ПЗ ГІМНАЗІЯ «НАДІЯ».....	21
2.1. Загальна характеристика результатів фінансово-господарської діяльності ПЗ Гімназія «Надія».....	21
2.2. Аналіз джерел формування, напрямів використання та факторний аналіз прибутку досліджуваного підприємства.....	25
2.3 Оцінка ефективності управління прибутковістю ПЗ Гімназія «Надія»	31
Висновки до розділу 2.....	36
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПЗ ГІМНАЗІЯ «НАДІЯ»	38
3.1. Використання методів моделювання та прогнозування прибутковості діяльності ПЗ Гімназія «Надія».....	38
3.2. Шляхи підвищення ефективності управління прибутковістю досліджуваного підприємства	43
Висновки до розділу 3.....	48
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Актуальність дослідження пояснюється тією роллю, яку прибуток відіграє в діяльності сучасних підприємств. Завдяки створенню доданої вартості формується певний фонд, який уже можна спрямовувати на стимулювання збуту, активізацію виробничої роботи, задоволення потреб акціонерів підприємства. Оскільки більша частина організацій націлена саме на формування чистого прибутку, то питання ефективного управління кінцевим фінансовим результатом є вкрай важливим.

При цьому прибуток відіграє важливе значення не тільки для власника бізнесу або вищого менеджменту, а й для інших зацікавлених економічних агентів. Якісний та всебічний аналітичний процес дає змогу ідентифікувати наявні резерви подальшого посилення процесу створення додатного чистого фінансового результату компанії.

Дослідженнями у цій сфері займалися такі автори, як Блоха В. А., Вакульчик О. М., Велика О., Вовк О. М., Вудвуд В. В., Гурбик Ю. Ю., Джеджула В. В., Джулай А. В., Єпіфанова І. Ю., Засуха Г., Іванчик Т. В., Кобилецький В. Р., Ковальчук А. М., Комісаренко Я. І., Купира М. І., Мамчур Г. С., Масюк Ю. В., Миронов О. С., Мямлін В. В., Мямлін С. В., Нечаєва А. А., Протасова Є. В. та інші.

Мета роботи полягає у обґрунтуванні напрямів вдосконалення управління прибутковістю ПЗ Гімназія «Надія» на основі виявлення проблем функціонування компанії.

Відповідно, завданнями в межах дослідження є:

- визначення економічної сутності прибутку та його ролі в діяльності підприємства;
- характеристика механізму управління прибутковістю підприємства;
- систематизація методичних підходів до оцінювання ефективності управління прибутковістю підприємства;

- надання загальної характеристики результатів фінансово-господарської діяльності ПЗ Гімназія «Надія»;

- проведення аналізу джерел формування, напрямів використання та факторного аналізу прибутку досліджуваного підприємства;

- виконання оцінки ефективності управління прибутковістю ПЗ Гімназія «Надія»;

- використання методів моделювання та прогнозування прибутковості діяльності ПЗ Гімназія «Надія» на плановий період відповідно до інерційного сценарію;

- визначення шляхів підвищення ефективності управління прибутковістю досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність підприємства.

Предметом дослідження є політика управління прибутковістю сучасного підприємства.

У роботі використовувалися загальнонаукові та емпіричні методи дослідження. До загальнонаукових можна віднести: класифікація, слідування від загального до часткового, аналіз. Емпіричними є: коефіцієнтний метод, горизонтальний аналіз та інші.

Інформаційною базою дослідження послуговували дані ПЗ Гімназія «Надія», а також статистична інформація Державною служби статистики України.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в наступному:

- набуло подальшого розвитку визначення прибутку як проміжного чи чистого результату функціонування бізнесу, що забезпечує зміну рівня добробуту власників завдяки прямому формуванню додатного фінансового результату та його розподілу, підвищенню вартості пайових цінних паперів підприємства, іншим ефектам, встановленим як цільові критерії функціонування компанії;

- систематизовані методичні підходи до оцінювання ефективності управління прибутковістю підприємства. Виокремлено основні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Важливими методами оцінки прибутку є метод коефіцієнтів, балансовий метод, метод зіставлення, експертний аналіз, горизонтальний і вертикальний аналіз, побудова графіка беззбитковості, прямий математичний розрахунок та інші. Зазначено, що найважливішими індикаторами ефективності формування фінансових результатів є показники рентабельності.

Апробація та практичне значення результатів дослідження. Практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що запропоновані автором шляхи підвищення ефективності управління прибутковістю досліджуваного підприємства будуть впроваджені в діяльність ПЗ Гімназія «Надія».

Структура роботи. Структура дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг магістерської роботи становить 57 сторінок друкованого тексту, основний зміст роботи викладено на 52 сторінках. Робота містить 12 рисунків та 16 таблиць, список використаних джерел включає 42 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність прибутку та його роль в діяльності підприємства

Прибуток є однією з найбільш важливих ринкових економічних категорій, а тому актуальність поточного дослідження є високою. Перш за все, слід зрозуміти суть цього складного терміну. Існують різні підходи до визначення змістового наповнення такого поняття.

Прибуток – це результат діяльності підприємства, що визначається шляхом порівняння сукупних доходів та витрат, є основою економічного та соціального розвитку фірми та держави[5, с.39]. З таким визначенням не можна погодитися, адже зазвичай компанія націлена на отримання прибутку, а не виконання соціального завдання.

Прибуток – це абстрактний математичний аспект, який свідчить про те, що «прибуток» – це є просто додатна різниця між доходами від реалізації продукції та витратами на її виробництво [23, с.47]. Можна вважати таке пояснення досить спрощеним.

Частина авторів вказує, що прибуток являє собою винагороду підприємця[10, с.82]. Тобто це та плата, яка супроводжує особа, що взяла на себе підприємницький ризик.

Говорячи про підходи до визначення фінансових результатів, слід зазначити, що можна виокремити щонайменше три, кожен з яких має свою сферу застосування. Відповідну інформацію систематизовано в таблиці 1.1.

У випадку з академічним підходом враховуються не тільки ті доходи, які згенеровані підприємством, а й альтернативні доходи та витрати. Бізнес міг би вкласти кошти в інші напрями, а отже понести менший обсяг витрат і отримати більший обсяг доходів. У такому разі фінансовий результат буде від'ємним

незалежно від того, чи було отримано прибуток. Підприємницький підхід полягає в тому, що враховується фактор часу, тобто грошові потоки, що формуються, дисконтуються для визначення їхньої поточної вартості. Підприємницький підхід концентрується на практичних аспектах отримання прибутку в контексті управління бізнесом та інноваціями[40, с.164]. Якщо сума чистих грошових потоків з погляду їхньої поточної вартості буде додатною, то можна говорити про додатні фінансові результати.

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика підходів до визначення прибутку

Критерій зіставлення	Підхід		
	Бухгалтерський	Підприємницький	Академічний
Рівень впливу суб'єктивного чинника	Низький	Середній	Високий
Групи осіб, які застосовують метод	Менеджмент, бухгалтерія, всі зацікавлені сторони	Менеджмент, інвестори	Дослідники, науковці
Розрахунок доходів при визначенні результату	Враховується тільки дохід	Враховується недоотриманий дохід	Беруться до уваги альтернативні доходи та витрати
Область застосування	Бухгалтерський облік	Інвестиційний аналіз	Наука
Елементи прибутку	Завжди чітко ідентифіковані та локалізовані	Не завжди фактори результативності повністю зрозумілі	Не завжди чітко визначені
Масштаб застосування	Для всіх організацій	Часте	Вузьке

Джерело: складено автором на основі [31, с.137; 7, с. 319; 8, с.288]

Бухгалтерський підхід є найбільш вузьким і простим і означає визначення фінансового результату, у цьому випадку прибутку до оподаткування, за такою формулою:

$$\text{ПдО} = \text{ВД} - \text{ВВ} \quad (1)$$

де ПдО - прибуток до оподаткування;

ВД - весь задокументований дохід;

ВВ - усі задокументовані витрати[8, с.288].

Процес формування прибутку представлено на Рис. 1.1. Тобто компанія отримує певний дохід, з якого віднімається податок на додану вартість, акцизи. Отримано проміжний фінансовий результат, а саме нетто-дохід від продажу продукції компанії. Надалі з цієї суми віднімається виробнича собівартість, що дає змогу отримати валовий прибуток. Продовження процесу, а саме здійснення управлінських і комерційних витрат, забезпечує розуміння наявного обсягу операційного прибутку. Очищення результату від інших витрат і доходів дає змогу отримати прибуток до оподаткування, а віднімання різних податкових зобов'язань дає змогу зрозуміти суму чистого прибутку. Це ті фінансові результати, які безпосередньо відображені у звіті про фінансові результати (Рис. 1.1).

Рис. 1.1 Процес формування чистого та інших видів прибутків підприємства

Джерело: складено автором на основі [20, с.59; 42, с.25; 38, с.32]

Таким чином, розглянувши різні підходи, можна сформулювати власне визначення сутності прибутку діяльності підприємства. Вважаємо, що це проміжні та чисті результати функціонування бізнесу, які забезпечують зміну рівня добробуту власників завдяки прямому формуванню фінансових результатів та їх розподілу, підвищенню вартості акцій підприємства, іншим ефектам, встановленим як цільові критерії функціонування компанії. Позитивною стороною такого визначення є той факт, що воно враховує як чистий прибуток, так і різні проміжні ефекти від функціонування бізнесу. Крім цього, відображено, що фінансовий результат означає зміну рівня добробуту власників, а не однозначне підвищення такого добробуту.

Що ж до ролі, то прибуток є ключовим механізмом в операційній та стратегічній діяльності сучасних компаній. Він виступає барометром ефективності та результативності, відображаючи ступінь, до якого компанія може перетворити вхідні ресурси на цінні вихідні результати. Накопичення прибутку сприяє збільшенню ресурсної бази компанії, що дозволяє реінвестувати кошти в операційні потужності, технологічний розвиток та людський капітал.

Більше того, генерування прибутку створює сприятливе сприйняття зацікавленими сторонами, що зміцнює довіру серед інвесторів, клієнтів та працівників. Крім того, прибуток втілює принцип створення цінності, який є центральним для сучасного бізнесу. Він означає додаткову вартість, що формується в результаті діяльності компанії, та відображає позитивний внесок в економічну екосистему.

Крім того, прибуток слугує регуляторним механізмом, узгоджуючи цілі компанії з динамікою ринку та очікуваннями суспільства. Це вимагає балансу між економічною ефективністю та якістю, спонукаючи компанії оптимізувати свої операційні парадигми відповідно до домінуючих ринкових стандартів та нормативно-правової бази. Таке узгодження має вирішальне значення для підтримання гармонійних відносин із суспільством та навколишнім

середовищем, забезпечуючи відповідність діяльності компанії ширшим соціально-економічним цілям та сталим практикам.

Підсумовуючи, зазначимо, що поняття прибутку є інтегральним, складним, багатокомпонентним. Розглянуто різні визначення, виокремлено їхні позитивні та негативні сторони. Це дало змогу сформулювати власне бачення, що використовується в подальшій роботі.

1.2. Механізм управління прибутковістю підприємства

Управління прибутком є сукупністю фінансово-правових та організаційно-технічних механізмів і прийомів обліку, прогнозування, планування та контролю доходів, витрат підприємства з метою забезпечення прийняттого рівня рентабельності його діяльності у поточній та довгостроковій перспективі[37, с.324]. Загалом схема механізму управління прибутковістю підприємства представлена на Рис. 1.2.

У сфері операційної діяльності управління доходами є ключовим аспектом. Воно передбачає реалізацію стратегій, спрямованих на збільшення продажів, вдосконалення структури ціноутворення та оптимізацію асортименту продукції або послуг для ефективного задоволення потреб ринку. З іншого боку, управління витратами – це створення ефективності по всьому операційному спектру для мінімізації витрат. Процес включає в себе оптимізацію процесів, впровадження заходів контролю витрат та використання технологій для зменшення операційних витрат.

Оподаткування - ще одна важлива сфера, де ефективно управління може вплинути на прибутковість. Управління ресурсами – це оптимальний розподіл і використання як людських, так і матеріальних ресурсів. Сюди також входить управління відносинами з постачальниками та іншими зацікавленими сторонами для забезпечення безперебійного надходження необхідних ресурсів.

Рис. 1.2 Структурна схема управління прибутком підприємства

Джерело: складено автором на основі [37, с.322; 21, с.48; 1, с.15]

Управління ризиками є невід'ємною частиною управління прибутком. Воно передбачає виявлення, оцінку та пом'якшення загроз, які можуть негативно вплинути на прибутковість підприємства. Це можуть бути операційні, ринкові, фінансові ризики, а також регуляторні та комплаєнс-ризики.

У сфері інвестиційної діяльності на формування прибутку впливають інвестиційні рішення підприємства, які можуть бути пов'язані з капітальним бюджетуванням, управлінням активами та пошуком нових інвестиційних

можливостей. Йдеться про прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень, які дають позитивну віддачу від інвестицій, тим самим сприяючи підвищенню прибутковості підприємства.

Нарешті, у сфері фінансової діяльності на формування прибутку суттєво впливає фінансова стратегія підприємства. Вона може охоплювати рішення щодо структури капіталу, фінансове планування та аналіз, управління грошовими потоками, забезпечення ліквідності та платоспроможності.

Іншою стороною є розподіл прибутку на підприємстві. Процес є критично важливим аспектом фінансового менеджменту, який гарантує, що отриманий прибуток розподіляється таким чином, щоб підтримувати довгострокову стійкість і зростання організації.

Управління частиною прибутку, що капіталізується, передбачає прийняття рішень щодо того, яку частину прибутку слід реінвестувати назад у підприємство. З іншого боку, управління частиною прибутку, яка споживається, передбачає прийняття рішень щодо розподілу прибутку між акціонерами, зацікавленими сторонами або використання його на інші негайні витрати. Мова йде про виплату дивідендів, бонусів або інші виплати акціонерам та зацікавленим особам.

Оптимізація пропорцій розподілу прибутку між капіталізованою та спожитою частинами є стратегічним рішенням. Воно вимагає ретельного аналізу поточного фінансового стану підприємства, перспектив зростання в майбутньому, а також очікувань акціонерів та інших зацікавлених сторін.

Методи управління в контексті отримання прибутку містять низку підходів і прийомів, спрямованих на оптимізацію операційної та стратегічної діяльності компанії з метою підвищення її прибутковості[3, с.4]. Ключові групи методів систематизовані у Рис. 1.3.

Процес збору інформації про прибуток підприємства передбачає використання складних систем бухгалтерського обліку, які здатні точно реєструвати фінансові операції відповідно до чинних стандартів бухгалтерського обліку. Регулярна фінансова звітність є важливим методом,

за допомогою якого підприємства консолідують і представляють свою фінансову інформацію, включаючи показники прибутку, внутрішнім і зовнішнім зацікавленим сторонам.

Рис. 1.3 Групи методів та інструментів управління прибутком організації

Джерело: складено автором

Аналіз даних, що стосуються прибутку підприємства, вимагає набору аналітичних інструментів і методів. Аналіз фінансових коефіцієнтів, наприклад, є фундаментальним методом, який дозволяє дослідити прибутковість, зокрема норму чистого прибутку, норму валового прибутку та рентабельність капіталу, серед інших.

В контексті управління прибутком використовуються різні методи та інструменти для оптимізації прибутковості. Бюджетування та прогнозування є фундаментальними методами, які допомагають планувати та прогнозувати фінансові показники, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення. Управління витратами та цінові стратегії є іншими важливими аспектами управління прибутком. Застосування заходів контролю витрат та оптимізація ціноутворення відповідно до ринкових умов мають вирішальне значення для підвищення прибутковості.

Використання резервів для підвищення прибутковості передбачає виявлення та використання ресурсів і можливостей збільшення доходів або зменшення витрат. Наприклад, мова йде про аудит ефективності, щоб виявити сфери, де ресурси можуть бути краще використані для підвищення

прибутковості. Крім того, стратегічні інвестиції в можливості зростання, чи то через розширення діяльності, вихід на нові ринки або інвестиції в інноваційні технології, можуть слугувати засобом використання резервів для збільшення прибутку.

Отже, механізм управління прибутковістю підприємства охоплює ретельний процес збору та аналізу інформації про прибуток за допомогою складних систем бухгалтерського обліку та аналітичних методів. Важливою складовою цього механізму є стратегічне управління прибутком, включаючи бюджетування, прогнозування, управління витратами та цінові стратегії, а також ефективне використання резервів за допомогою аудиту ефективності та стратегічних інвестицій. Розподіл прибутку, керуючись капітальним бюджетуванням та дивідендною політикою, забезпечує баланс між реінвестуванням для майбутнього зростання та задоволенням очікувань стейкхолдерів.

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності управління прибутковістю підприємства

Проведення якісного аналізу фінансових результатів потребує розуміння доступних аналітичних інструментів для вирішення відповідних завдань. У такому контексті важливими методами вивчення фінансових результатів діяльності компанії, розрахунку потенційного впливу різноманітних заходів на кінцевий фінансовий результат, виявлення наявних резервів посилення фінансових результатів є балансовий метод, метод зіставлення, факторний аналіз, методи абсолютних і відносних показників, експертний метод, метод сценаріїв, графічний метод, горизонтальний та вертикальний аналіз і велика кількість інших.

Горизонтальний метод базується на розрахунку умовних відхилень. Цей метод означає вивчення певного явища в часі, наприклад, як змінюється

чистий прибуток із року в рік. Позитивна динаміка вказуватиме на поліпшення фінансових результатів діяльності компанії, тоді як згасаюча динаміка означатиме недоцільність подальшого інвестування чистого прибутку для посилення потенціалу генерування доданої вартості.

Вертикальний аналіз відрізняється тим, що в цьому випадку відбувається зіставлення певного елемента з базою. Наприклад, під час аналізу доходів чи витрат окремий вид складатиметься із загальною сумою такого показника. Тобто йдеться про виявлення структури в певному періоді.

Метод абсолютних показників означає вивчення вартісних індикаторів у бухгалтерській звітності, зокрема чистого прибутку, валового прибутку, інших показників, які характеризують фінансові результати. Відмінність між абсолютними та відносними показниками полягає в тому, що в першому випадку індикатори вивчаються так, як їх відображено у звітності, в той час як у другому випадку аналітик намагається отримати додаткову інформацію завдяки зіставленню різних елементів звітності.

Тому одним із найважливіших підходів є розрахунок відносних показників або коефіцієнтний метод. Коефіцієнтний аналіз показує співвідношення між окремими показниками звітності. Як було сказано, сам по собі фінансовий результат не здатен продемонструвати ефективність використання доступних фінансових ресурсів управлінцями. Для цього слід зіставити наявні фінансові результати із сумою активів, власним капіталом, іншими показниками. Тільки в такому разі, маючи дані рентабельності активів, власного капіталу, можна зрозуміти, чи є поточні фінансові результати задовільними.

У загальному випадку рентабельність означає властивість приносити прибуток. Можна виділити велику кількість видів показників рентабельності. Їх систематизовано на Рис. 1.3. Сюди належать моментні показники, статичні показники та динамічні показники. Основну увагу слід приділяти останній групі, які характеризують загальну ефективність формування фінансових результатів від діяльності бізнесу (Рисунок 1.3).

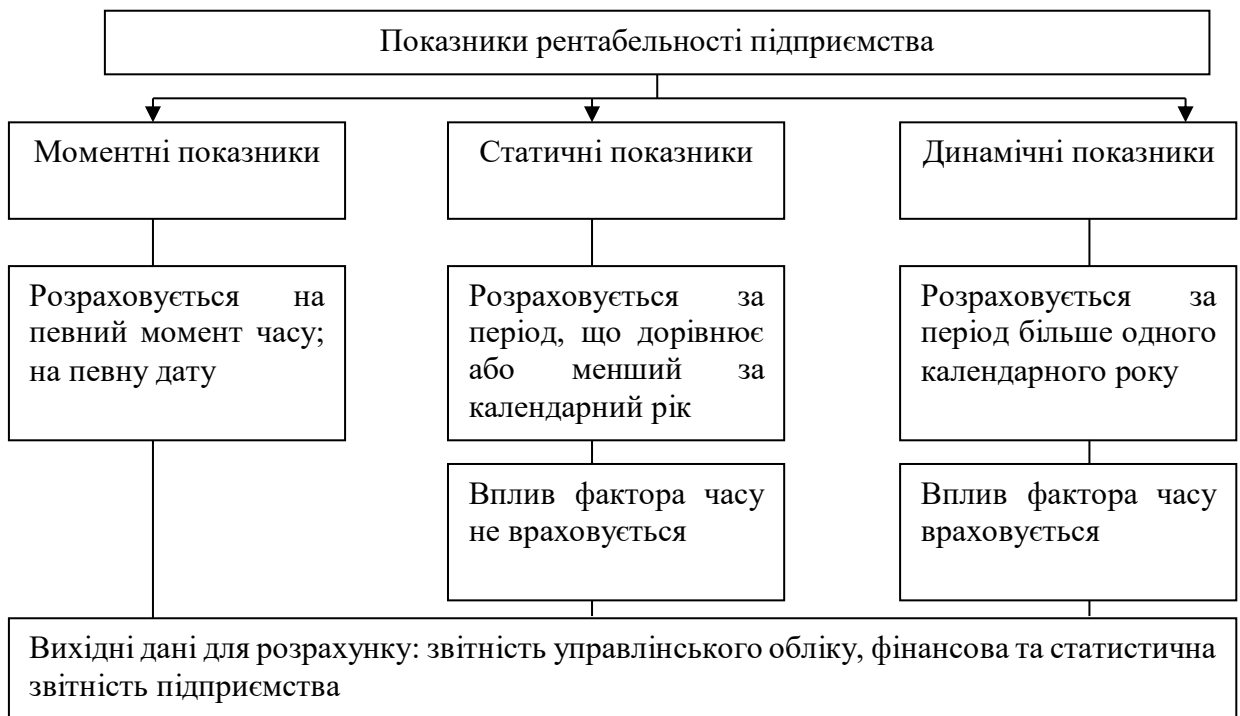

Рис. 1.4 Показники рентабельності підприємства залежно від критерію часу

Джерело: складено автором

Важливими індикаторами рентабельності або прибутковості є рентабельність активів, власного капіталу, показники окупності активів і власного капіталу, індикатори рентабельності продажів з різними фінансовими результатами в чисельнику, а також інші відносні показники.

Формула розрахунку прибутковості активів:

$$РА = ЧП : СА \quad (2)$$

де РА - рентабельність активів;

ЧП - чистий прибуток;

СА - середня сума активів за період.

Для власного капіталу рентабельність визначається таким чином:

$$РСК = ЧП : СВК \quad (3)$$

де РСК - рентабельність власного капіталу;

СВК - середня сума власного капіталу за період.

Окупність розраховується за формулою:

$$\text{ОВК} = \text{ВК} : \text{ЧП} \quad (4)$$

де ОВК - окупність власного капіталу.

Метод зіставлення означає порівняння певних значень із нормативними, плановими, індикативними, ідеальними, модельними, конкурентними чи іншими. Наприклад, у випадку з фінансовими результатами доцільно порівнювати рентабельність активів з рівнем інфляції. У такому разі можна зрозуміти, чи відбувається реальне збільшення вартості активів, чи насправді вони знецінюються. Зіставлення рентабельності власного капіталу демонструє аналітику доцільність подальшого вкладення коштів власниками в такий бізнес. Якщо підприємство генерує вищий фінансовий результат порівняно з конкурентами, інструментами фінансового ринку, наприклад, депозитними вкладками, то доцільно й надалі зберігати кошти в компанії для отримання значущого фінансового результату від її діяльності.

Факторний аналіз – це наступний етап, який передбачає розрахунок показників рентабельності із завданням встановлення впливу їх на результативні показники. Факторний аналіз дає змогу вказати, які саме процеси призводили до отримання тих чи інших фінансових результатів.

Балансовий метод означає зіставлення між собою взаємопов'язаних величин, наприклад, активів і джерел їхнього фінансування, доходів і видатків, припливу і відпливу грошових коштів. Такий метод є важливим як у процесі вивчення фінансових результатів, так і під час виявлення оптимальних напрямів подальшого посилення приросту власного капіталу або чистого прибутку.

У аналітика не завжди є можливість повністю формалізувати ті чи інші параметри діяльності компанії. Часто йдеться про одномоментні, несистемні явища. Крім цього, сама по собі звітність не дає змоги зрозуміти, яке ставлення клієнтів до підприємства, які процеси вибудовано з постачальниками, чи здатне підприємство залучати значущі обсяги фінансування. У такому разі корисним інструментом є залучення особи або групи осіб, які працюють у відповідній галузі протягом тривалого періоду часу. Такий метод є дорогим,

тому що вимагає оплати часу фахівців, які володіють цінними знаннями, але, з іншого боку, дає змогу краще зрозуміти процеси, що відбуваються на підприємстві та в галузі.

Метод екстраполяції є важливим на етапі обґрунтування резервів подальшого збільшення фінансових результатів. У такому разі якщо очікується, що певні параметри внутрішнього або зовнішнього середовища залишатимуться стійкими, то можна зробити припущення, що сформована раніше динаміка, виявлені в процесі аналізу тренди, збережуться.

Метод сценаріїв також є важливим у контексті планування фінансових результатів і визначення можливостей їх збільшення. Наприклад, можна скласти інертний сценарій, тобто за умови збереження виявлених раніше тенденцій формування фінансових результатів без урахування будь-яких додаткових заходів. Другий сценарій може демонструвати якраз результативність роботи компанії з урахуванням запропонованих заходів посилення прибутку або інших фінансових результатів. Зіставлення отриманих показників дасть змогу зрозуміти, яким є вплив сукупності запропонованих заходів.

Висновки до розділу 1

Підводячи підсумок, зазначимо, що у процесі вивчення теоретичних основ управління прибутковістю підприємства сформульовані наступні висновки:

- вказана економічна сутність прибутку та його роль в діяльності підприємства. Прибуток – це проміжні та чисті результати функціонування бізнесу, що забезпечують зміну рівня добробуту власників завдяки прямому формуванню додатного фінансового результату та його розподілу, підвищенню вартості пайових цінних паперів підприємства, іншим ефектам, встановленим як цільові критерії функціонування компанії;

- визначено особливості механізму управління прибутковістю підприємства. Механізм управління прибутковістю підприємства ґрунтується на точному зборі даних за допомогою сучасних систем бухгалтерського обліку та глибокому аналізі з використанням аналітичних методів. Він поширюється на стратегічні практики управління прибутком, такі як бюджетування, контроль витрат і системи управління ефективністю, які мають вирішальне значення для оптимізації операційної ефективності та підвищення прибутковості. Нарешті, збалансований підхід до розподілу прибутку, що охоплює бюджетування капіталу та дивідендну політику, забезпечує гармонійний розподіл між реінвестиціями для зростання та розподілом між зацікавленими сторонами, підкріплюючи фінансову стійкість підприємства та перспективи зростання.

- визначені методичні підходи до оцінювання ефективності управління прибутковістю підприємства. Виокремлено основні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Важливими методами оцінки прибутку є метод коефіцієнтів, балансовий метод, метод зіставлення, експертний аналіз, горизонтальний і вертикальний аналіз, побудова графіка беззбитковості, прямий математичний розрахунок та інші. Зазначено, що найважливішими індикаторами ефективності формування фінансових результатів є показники рентабельності.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА НА МАТЕРІАЛАХ ПЗ ГІМНАЗІЯ «НАДІЯ»

2.1. Загальна характеристика результатів фінансово-господарської діяльності ПЗ Гімназія «Надія»

Для практичного дослідження особливостей управління прибутком та прибутковістю обрано підприємство ПЗ Гімназія «Надія». Заклад, про який йде мова, є приватним навчальним закладом, що знаходиться у місті Чернівці за адресою: вулиця Січових Стрільців, 3-В. Під керівництвом Тетяни Яремівни Тевтуль гімназія сконцентрувала значний контингент учнів, який налічує 306 осіб. В ній працює 34 педагогічних працівники. Інфраструктура гімназії складається з 24 приміщень, розподілених між 19 класами, що забезпечує сприятливе середовище для навчання учнів. Будучи приватним закладом, гімназія працює автономно, пропонуючи структуровану освітню програму, яка сприяє академічному та особистісному зростанню своїх учнів [35;33;32;34].

Перш ніж перейти до вивчення динаміки прибутковості слід звернути увагу на загальне становище організації (табл. 2.1). Частка основних засобів у загальному обсязі активів за цей період суттєво знизилася, зменшившись 71% з 2018 по 2022 рік. Це зниження, особливо різке між 2021 і 2022 роками на 25,26%, свідчить про зміну структури активів в бік більш ліквідних. Коефіцієнт зносу основних засобів залишається незмінним на рівні 0,09 протягом багатьох років, що свідчить про стабільний рівень якості обладнання та інших капітальних ресурсів.

Коефіцієнт оборотності активів, що відображає ефективність, з якою активи гімназії використовуються для генерування продажів, зазнав зниження на 0,6 обороти протягом періоду, з незначним відновленням на 0,13 обороти в останньому році. Це свідчить про погіршення політики використання активів

для генерування продажів у 2022 році порівняно з попереднім роком, хоча загальна тенденція за цей період є негативною.

Таблиця 2.1

Динаміка техніко-економічних показників ПЗ Гімназія «Надія» в 2018 - 2022 рр.

Показники	Рік					Абсолютний приріст, +,-		Відносний приріст, %	
	2018	2019	2020	2021	2022	2022 / 2018	2022 / 2021	2022 / 2018	2022 / 2021
Частка основних засобів у активах	0,96	0,91	0,79	0,95	0,71	-0,25	-0,24	- 26,04	- 25,26
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0	0	0	0
Оборотність активів, коефіцієнт трансформації, обороти	5,17	4,86	2,92	4,44	4,57	-0,6	0,13	- 11,61	2,93
Фондовіддача, обороти	5,52	5,22	3,46	5,15	5,63	0,11	0,48	1,99	9,32
Фондоємність	0,18	0,19	0,29	0,19	0,18	0	-0,01	0,00	-5,26
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	152,48	238,59	1 461,8	513,22	470,58	318,1	-42,6	208,62	-8,31
Витрати на гривню продажів, грн.	0,94	0,94	0,89	0,91	0,91	-0,03	0	-3,19	0
Коефіцієнт фінансової автономії	0,73	0,48	0,54	0,63	0,55	-0,18	-0,08	- 24,66	-12,7
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	0,16	0,18	0,46	0,12	0,65	0,49	0,53	306,25	441,67
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,18	0,45	0,08	0,64	0,63	0,56	6 300	700
Середня кількість працівників, осіб	24	30	30	31	32	8	1	33,33	3,23
Продуктивність праці, тис. грн.	70,2	62,43	41,42	59,6	63,23	-6,97	3,63	-9,93	6,09

Коефіцієнт капіталоозброєності праці залишається незмінним з 2018 по 2022 рік, але демонструє незначне зниження на 5,26% в останньому році, що вказує на незначне зниження капіталоозброєності в операціях. Загалом озброєння основним засобами не є ключовим для сучасного освітнього бізнесу.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості суттєво зріс з 152,48 оборотів до 470,58 оборотів, що пов'язано з більш суворою кредитною політикою та практикою швидшого стягнення заборгованості, що має вирішальне значення для підтримання ліквідності.

Нарешті, витрати на одиницю реалізованої продукції залишалися відносно стабільними протягом періоду, з незначним скороченням на 3,19% з 2018 по 2022 рік, що свідчить про стабільну структуру витрат по відношенню до обсягу продажів.

Коефіцієнт фінансової автономії, який відображає здатність закладу покривати свої активи власними коштами, за цей період знизився на 18 процентних пунктів. Ця тенденція свідчить про зменшення фінансової незалежності, що потенційно може призвести до підвищення вразливості до зовнішніх фінансових шоків.

З іншого боку, коефіцієнт поточної ліквідності, який вимірює здатність покривати короткострокові зобов'язання короткостроковими активами, значно покращився на 306,25% за цей період. Аналогічно, коефіцієнт абсолютної ліквідності, який є більш суворим показником короткострокового фінансового стану, стрімко зріс до 64%. Ці тенденції свідчать про суттєве покращення короткострокової фінансової стабільності, але надмірна ліквідність може призводити до суттєвого впливу інфляції на вартість активів підприємства.

Середня кількість працівників поступово зростала протягом періоду на 33,33%, з помірним збільшенням на 3,23% за останній рік. Це відображає розширення діяльності гімназії та намагання покращити якість освіти шляхом зменшення кількості учнів на одного вчителя. Продуктивність праці, виміряна в тисячах гривень, за цей період знизилася на 9,93%, хоча за останній рік вона

покращилася на 6,09%. Тобто в межах політики управління персоналом слід шукати можливості підвищення ефективності роботи освітнього підприємства.

Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг зріс на 20,1% за цей період, причому за останній рік він збільшився на 9,52%, що свідчить про позитивну траєкторію генерування доходів. Такий тренд віддзеркалюється в аналогічному зростанні собівартості реалізованої продукції, яка зросла на 15,47% за період, що свідчить про пропорційну залежність між доходом і собівартістю реалізованої продукції (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка фінансових результатів
ПЗ Гімназія «Надія» в 2018 - 2022 рр., тис. грн.

Показники	Рік					Абсолютний приріст, +,-		Відносний приріст, %	
	2018	2019	2020	2021	2022	2022 / 2018	2022 / 2021	2022 / 2018	2022 / 2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1684,9	1872,9	1242,5	1847,6	2023,5	338,6	175,9	20,1	9,52
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1590,8	1765,4	1110,5	1677	1836,9	246,1	159,9	15,47	9,53
Валовий прибуток (збиток)	94,1	107,5	132	170,6	186,6	92,5	16	98,3	9,38
Інші операційні витрати	68,4	68,3	62,6	67	75,1	6,7	8,1	9,8	12,09
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	25,7	39,2	69,4	103,6	111,5	85,8	7,9	333,85	7,63
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	25,7	39,2	69,4	103,6	111,5	85,8	7,9	333,85	7,63
Витрати (дохід) з податку на прибуток	4,6	7,1	13,8	18,7	20,1	15,5	1,4	336,96	7,49
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	21,1	32,1	55,6	84,9	91,4	70,3	6,5	333,18	7,66

Чистий фінансовий результат також значно зріс - на 333,18% за весь період і на 7,66% за останній рік. Таке значне підвищення чистого прибутку є позитивною ознакою фінансової ефективності та свідчить про високу фінансову стійкість Гімназії "Надія".

Загалом фінансові дані свідчать про похвальне покращення у генеруванні доходів, управлінні витратами та прибутковості за звітний період. Значне зростання операційної та чистої прибутковості свідчить про те, що гімназія ефективно управляє своєю основною діяльністю та фінансовими ресурсами, що сприяє її фінансовій стійкості. Однак тенденція до зростання інших операційних витрат може потребувати більш ретельного вивчення, щоб переконатися, що це не матиме негативного впливу на валову рентабельність у довгостроковій перспективі.

Отже, аналіз фінансово-господарської діяльності Гімназії "Надія" свідчить про значне покращення політики генерування продажів зі зростанням чистого доходу на 20,1% за період 2018-2022 рр. Також відбувається стійке зростання чистого результату роботи освітнього бізнесу на 333,18% за 2018-2022 рр., що свідчить про відчутну фінансову стійкість та ефективність.

2.2. Аналіз джерел формування, напрямів використання та факторний аналіз прибутку досліджуваного підприємства

Частково про джерела формування та напрями використання прибутку свідчать показники реінвестування та стійкості економічного зростання (табл. 2.3). Коефіцієнт реінвестування значно коливається протягом досліджуваного періоду, починаючи зі 100% у 2018 році, різко падає до -267,29% у 2019 році, повертається до 100% у 2020 році, потім зменшується до -10,72% у 2021 році і, нарешті, зупиняється на рівні 47,37% у 2022 році. Відсутність тренду вказує на дуже нестабільну стратегію реінвестування, що може відображати зміну фінансових або стратегічних обставин у гімназії. Абсолютний приріст

коефіцієнта реінвестування з 2018 по 2022 рік становить -52,63 процентних пункти, а з 2021 по 2022 рік – 58,09%, що свідчить про позитивне відновлення в останній рік.

З іншого боку, коефіцієнт стійкості економічного зростання також демонструє волатильність, хоча й меншою мірою порівняно з коефіцієнтом реінвестування. Загалом значення показників свідчать, що в освітній компанії відсутній чіткий норматив відрахування прибутку на потреби подальшого розвитку. Рішення приймається щоразу інше.

Таблиця 2.3

Динаміка відносних показників формування і використання прибутку
ПЗ Гімназія «Надія» в 2018 - 2022 рр., частка одиниці

Показники	Рік					Абсолютний приріст, +,-	
	2018	2019	2020	2021	2022	2022 / 2018	2022 / 2021
Коефіцієнт реінвестування, %	100	-267,29	100	-10,72	47,37	-52,63	58,09
Коефіцієнт стійкості економічного зростання, %	7,65	-45,16	22,64	-3,85	15,48	7,83	19,33

Абсолютні показники відображені на Рис. 2.1.

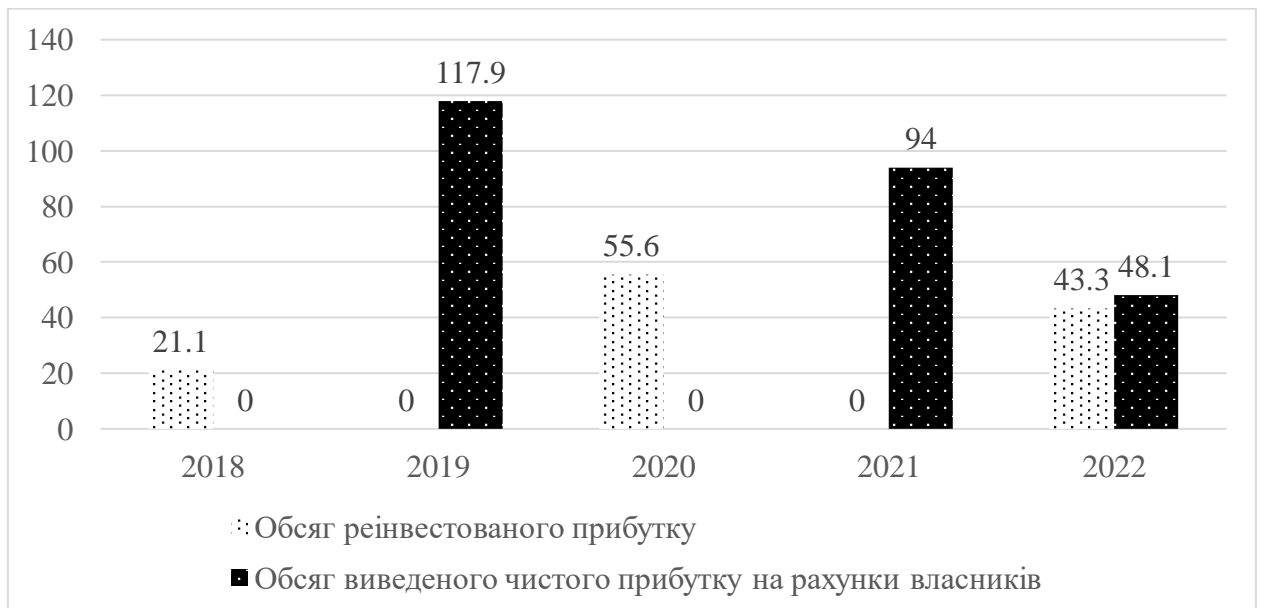

Рис. 2.1 Напрямки використання прибутку ПЗ Гімназія «Надія» в 2018 - 2022 рр., тис. грн.

Спостерігається закономірність чергування реінвестування та розподілу чистого прибутку між власниками. У 2018 році весь прибуток був реінвестований у гімназію, що склало 21,1 тис. грн, тоді як у 2019 році значна частина чистого прибутку, 117,9 тис. грн, була розподілена власникам без реінвестування.

Ця змінна картина продовжується у 2020 та 2021 роках, коли показники реінвестування становлять 55,6 тис. грн та нуль відповідно, а показники розподілу чистого прибутку - нуль та 94 тис. грн відповідно.

У 2022 році ця модель змінюється, оскільки реінвестування та розподіл чистого прибутку власникам відбуваються одночасно. Реінвестований прибуток становить 43,3 тис. грн, а розподілений чистий прибуток власникам - 48,1 тис. грн. Це свідчить про збалансований підхід до використання прибутку порівняно з попередніми роками.

Також доцільно застосувати факторний метод оцінки формування прибутку. Вхідні параметри такої моделі представлені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Вхідні параметри моделі оцінки факторів рентабельності за п'ятифакторною моделлю ПЗ Гімназія «Надія» в 2018 - 2022 рр.

Показники	Рік					Абсолютний приріст (відхилення), +,-		Відносний приріст (відхилення), %	
	2018	2019	2020	2021	2022	2022 / 2018	2022 / 2021	2022 / 2018	2022 / 2021
Чистий прибуток	21,1	32,1	55,6	84,9	91,4	70,3	6,5	333,18	7,66
Власний капітал	275,8	190	245,6	236,5	279,8	4	43,3	1,45	18,31
ЕВТ	25,7	39,2	69,4	103,6	111,5	85,8	7,9	333,85	7,63
ЕВІТ	25,7	39,2	69,4	103,6	111,5	85,8	7,9	333,85	7,63
Чистий дохід	1684,9	1872,9	1242,5	1847,6	2023,5	338,6	175,9	20,1	9,52
Активи	375,3	396,1	454,8	376,6	508,3	133	131,7	35,44	34,97

Податкове навантаження та процентне навантаження (тягар відсотків) залишаються незмінними протягом усього періоду, що свідчить про стабільне податкове та процентне середовище для гімназії. Операційна рентабельність демонструє позитивне відхилення з 0,02 у 2018 році до 0,06 у 2020 та 2021 роках, зберігаючись на рівні 0,06 у 2022 році. Співвідношення виручки до активів демонструє коливання, досягнувши піку в 4,91 у 2021 році, а потім знизившись до 3,98 у 2022 році (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Значення факторів за п'ятифакторною моделлю ПЗ Гімназія «Надія» в 2018 - 2022 рр., частка одиниці

Показники	Рік					Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2018	2019	2020	2021	2022	2022 / 2018	2022 / 2021
Податковий тягар	0,82	0,82	0,8	0,82	0,82	0	0
Тягар відсотків	1	1	1	1	1	0	0
Операційна рентабельність	0,02	0,02	0,06	0,06	0,06	0,04	0
Співвідношення виручки до активів	4,49	4,73	2,73	4,91	3,98	-0,51	-0,93
Коефіцієнт фінансового важеля	1,36	2,08	1,85	1,59	1,82	0,46	0,23
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,08	0,17	0,23	0,36	0,33	0,25	-0,03

Так як податкове та процентне навантаження залишаються незмінними, то ці фактори не вплинули на зміну рентабельності власного капіталу (ROE) протягом досліджуваних років.

Операційна рентабельність (Операційна рентабельність) демонструє значне позитивне відхилення з 0,03 у 2019 році до 0,2 у 2020 році, і цей рівень зберігається до 2022 року. Тобто динаміка операційної рентабельності забезпечила зміну рентабельності власного капіталу на 0,2, як уже зазначалося. Тобто компанія здатна знаходити резерви підвищення ефективності управління витратами в межах виконання своєї основної бізнес-функції – надання освітніх послуг.

Зміна співвідношення виручки до активів призвела до відхилення рентабельності власного капіталу на -0,03. Це свідчить про зниження ефективності використання активів для отримання доходу, що негативно вплинуло на рентабельність власного капіталу.

Коефіцієнт фінансового левериджу (коефіцієнт фінансового важеля) демонструє незначне зростання свого впливу з 0,06 у 2019 році до 0,08 у 2022 році.

Тобто зміна співвідношення загального капіталу до власного призвела до збільшення рентабельності власного капіталу на 0,08. Це свідчить про те, що гімназія збільшила фінансовий леверидж, що, в свою чергу, позитивно вплинуло на рентабельність власного капіталу.

Таблиця 2.6

Результати оцінки факторів рентабельності за п'ятифакторною моделлю
ПЗ Гімназія «Надія» в 2018 - 2022 рр., частка одиниці

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Податковий тягар	0	0	0	0	0	0
Тягар відсотків	0	0	0	0	0	0
Операційна рентабельність	0,03	0,2	0,2	0,2	0,17	0
Співвідношення виручки до активів	0,01	-0,11	0,03	-0,03	-0,04	-0,06
Коефіцієнт фінансового важеля	0,06	0,06	0,05	0,08	0,02	0,03

Вхідні параметри для другої факторної моделі представлені у табл. 2.7.

Таким чином, факторний аналіз свідчить про те, що протягом досліджуваного періоду прибутковість гімназії "Надія" покращилася, що зумовлено як зростанням доходів, так і ефективним управлінням витратами.

Таблиця 2.7

Вхідні параметри в межах факторного аналізу рентабельності ПЗ

Гімназія «Надія» в 2018 - 2022 рр., тис. грн.

Показники	Рік					Абсолютний приріст (відхилення), +,-		Відносний приріст (відхилення), %	
	2018	2019	2020	2021	2022	2022 / 2018	2022 / 2021	2022 / 2018	2022 / 2021
Всього доходів	1684,9	1872,9	1242,5	1847,6	2023,5	338,6	175,9	20,1	9,52
Всього витрат	1663,8	1840,8	1186,9	1762,7	1932,1	268,3	169,4	16,13	9,61
Чистий прибуток (поточний рік)	21,1	32,1	55,6	84,9	91,4	70,3	6,5	333,18	7,66
Витрати на гривню доходу, частка одиниці	0,99	0,98	0,96	0,95	0,95	-0,04	0	-4,04	0

Постійне позитивне відхилення прибутку, зумовлене змінами у витратах і доходах, свідчить про сприятливу фінансову траєкторію (табл. 2.8.). Тобто компетентність менеджменту організації знаходиться на високому рівні.

Таблиця 2.8

Результати факторного аналізу рентабельності ПЗ Гімназія «Надія» в 2018 - 2022 рр.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Коефіцієнт співвідношення витрат	1,11	0,71	1,06	1,16	0,05	0,1
Зміна прибутку за рахунок зміни витрат, тис. грн.	2,24	-6,05	1,25	3,4	1,16	2,15
Коефіцієнт співвідношення доходів	1,11	0,74	1,1	1,2	0,09	0,1
Зміна прибутку за рахунок зміни доходу тис. грн.	0,11	0,51	0,78	0,84	0,73	0,06
Зміна прибутку за рахунок зміни витрат на 1 гривню доходу, тис. грн.	8,65	40,04	61,76	66,06	57,41	4,3
Загальна сума впливу факторів, тис. грн.	11	34,5	63,8	70,3	59,3	6,5

Отже, аналіз діяльності Гімназії "Надія" за період з 2018 по 2022 роки свідчить про коливання показників реінвестування та стабільності економічного зростання. Факторний аналіз з 2019 по 2022 рік вказує на позитивну траєкторію прибутковості, зумовлену ефективним управлінням витратами та збільшенням доходів, про що свідчить суттєве зростання загальної суми факторного впливу з 11 тис. грн до 70,3 тис. грн, а також зміна прибутку за рахунок зміни витрат на 1 грн доходу з 8,65 тис. грн до 66,06 тис. грн. Операційна рентабельність суттєво покращилася з 0,03 у 2019 році до 0,2 у 2022 році, сприяючи досягненню сприятливого фінансового результату, що разом з позитивними відхиленнями прибутку за рахунок зміни витрат і доходів свідчить про збалансований підхід до використання прибутку гімназії "Надія".

2.3 Оцінка ефективності управління прибутковістю ПЗ Гімназія «Надія»

Для розуміння ефективності управління прибутковістю ПЗ Гімназія «Надія» важливо проаналізувати різні аспекти формування рентабельності організації. Операційна маржа Гімназії "Надія" продемонструвала значне покращення з 2018 по 2020 рік, збільшившись з 1,55% до 5,92%. Навпаки, операційна маржа в освітньому секторі загалом залишалася відносно сталою з 2018 по 2021 рік, коливаючись на рівні 5,7%. Однак у 2022 році спостерігається різке зниження до -0,4%. Така

У контексті оцінки ефективності управління прибутковістю в Гімназії "Надія" дані свідчать про позитивну траєкторію підвищення операційної рентабельності протягом аналізованого періоду, особливо з 2018 по 2020 роки. Стабільність операційної маржі у 2021 та 2022 роках додатково підкреслює ефективність стратегій керівництва щодо підтримки рівня операційної ефективності, який значно перевищує початкові показники 2018 та 2019 років (Рис. 2.2).

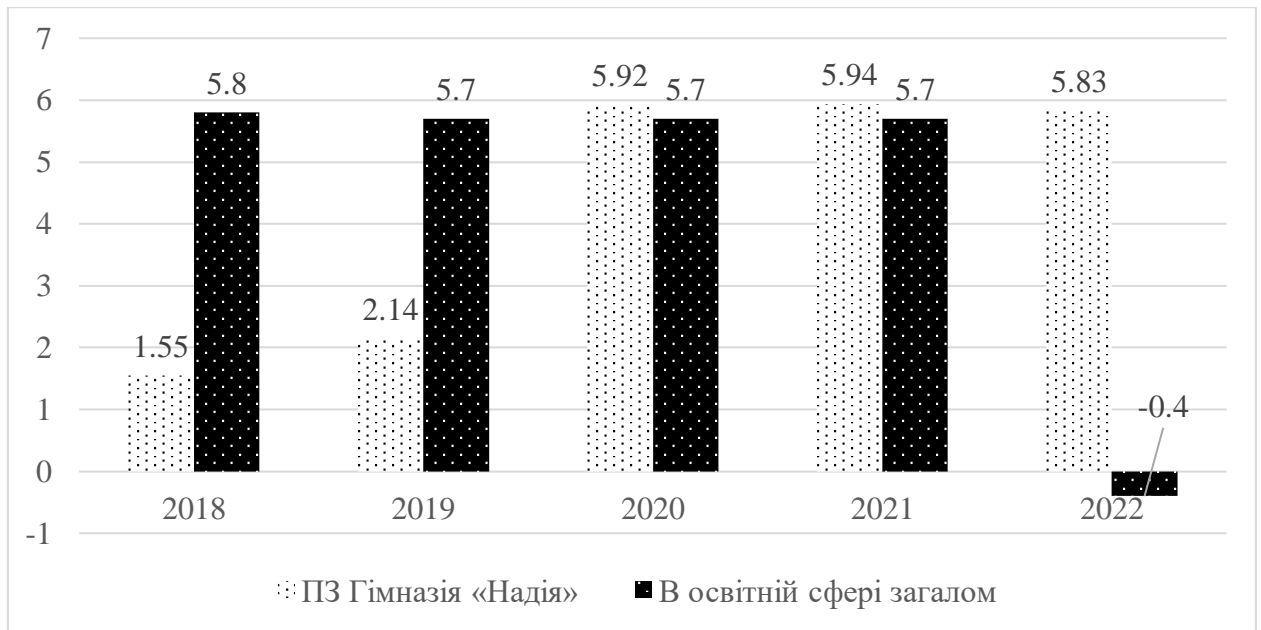

Рис. 2.2 Рентабельність продажів за операційним прибутком (операційна маржа) ПЗ Гімназія «Надія» порівняно із галуззю в 2018-2022 рр., %

Джерело: розраховано автором на основі [36]

Рентабельність власного капіталу гімназії "Надія" з 2018 по 2022 рік суттєво покращилася, збільшившись з 7,95% до 35,41%. Ця висхідна траєкторія, особливо помітна в період з 2019 по 2021 рік, свідчить про покращення ефективності використання власного капіталу.

З іншого боку, альтернативна прибутковість (представлена дохідністю державних облігацій) коливалася, з помітним падінням у 2019 році до 11% з 18,5% у 2018 році та подальшим зростанням до 19,5% у 2022 році. Альтернативна прибутковість являє собою потенційну альтернативну вартість розміщення капіталу власників гімназії "Надія" (Рис. 2.3).

Послідовне збільшення та подальша стабілізація ROE на високому рівні, на відміну від коливань альтернативної прибутковості, підкреслює ефективність управління прибутковістю в гімназії "Надія". Здатність керівництва значно покращити та утримувати показник ROE протягом багатьох років є також важливим аргументом щодо високого рівня компетентності менеджменту у питанні формування високої прибутковості.

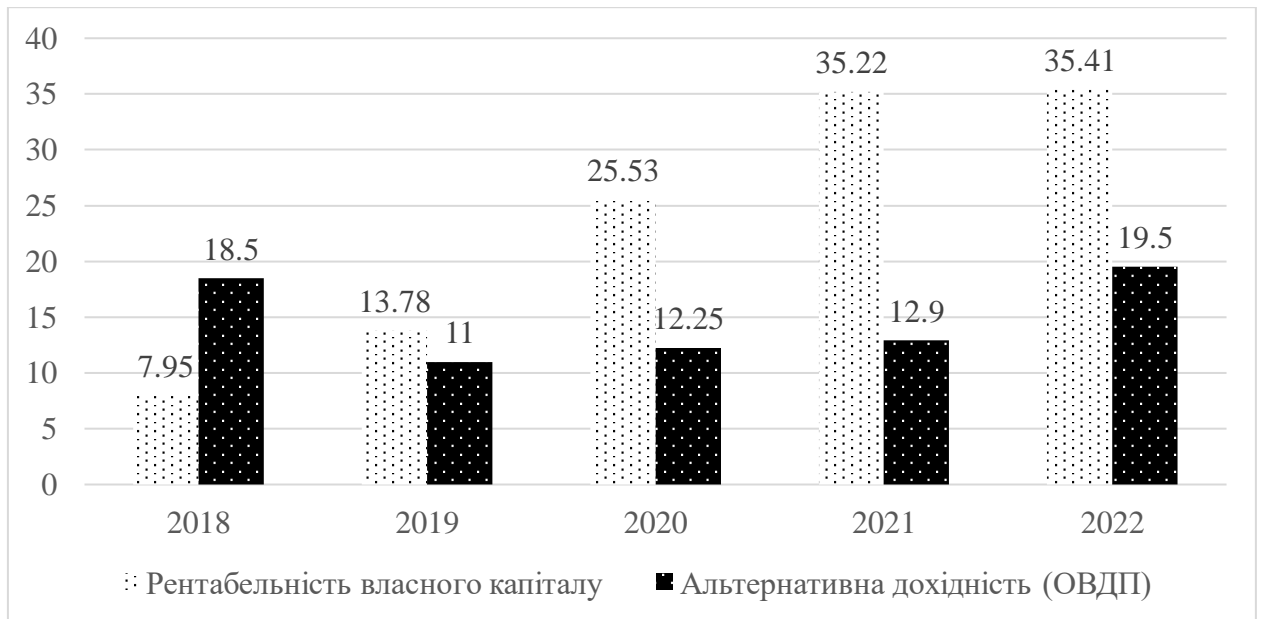

Рис. 2.3 Співставлення рентабельності власного капіталу з альтернативними напрямками його вкладення ПЗ Гімназія «Надія» в 2018-2022 рр., %

Джерело: розраховано автором на основі [30]

Рентабельність активів ПЗ Гімназія «Надія» з 2018 по 2022 рік мала також висхідну траєкторію, зростаючи з 6,47% до 20,66%. З іншого боку, рівень інфляції коливався протягом багатьох років, зі значним стрибком до 26,6% у 2022 році з 10% у 2021 році.

У контексті реального зростання вартості активів дуже важливо враховувати вплив рівня цін. Реальне зростання досягається тоді, коли збільшення вартості активів або прибутковості перевищує темпи інфляції. У 2018, 2019 та 2020 роках зростання прибутковості активів ПЗ Гімназія «Надія» перевищувало річний приріст цін, що свідчить про реальне посилення ціни активів.

Сценарій 2022 року є більш складним, оскільки рівень інфляції злетів до 26,6%, проте прибутковість активів незначно зросла до 20,66%, тобто у 2018 та 2022 роках цінність активів насправді знизилася за рік, незважаючи на номінальний чистий прибуток (Рис. 2.4).

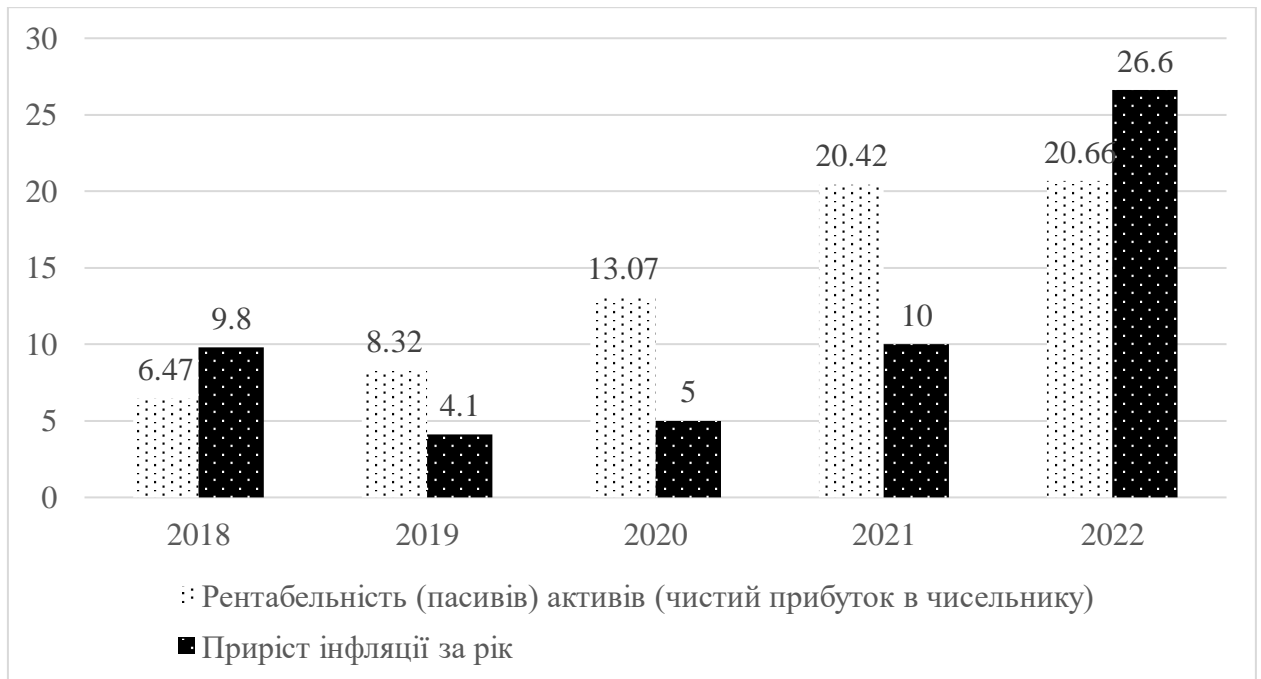

Рис. 2.4 Співставлення інфляції і рентабельності активів ПЗ Гімназія «Надія» в 2018-2022 рр., %

Джерело: розраховано автором на основі [17]

Отже, хоча керівництво Гімназії "Надія" продемонструвало здатність досягти реального зростання вартості активів у 2019-2021 рр., стрімке зростання інфляції у 2022 році становить суттєвий виклик. Ці дані свідчать про необхідність вдосконалення стратегій управління, щоб не лише підтримувати високу прибутковість активів, але й протидіяти негативному впливу високої інфляції на реальне зростання вартості активів компанії.

Також доцільно розглянути і інші показники прибутковості (табл. 2.9). Аналізуючи наведені дані, можна помітити, що гімназія "Надія" зазнала суттєвого покращення різних показників управління прибутковістю з 2018 по 2022 рік. Рентабельність активів, як за показником ЕВІТ, так і за показником ЕВІТДА, значно зросла за ці роки, що свідчить про більш ефективне використання мана для отримання прибутку до сплати відсотків, податків, зносу та амортизації.

Рентабельність продажів, що вимірюється валовою маржею, також покращилася, особливо помітно в період з 2019 по 2020 рік. Однак у 2021 році

спостерігається незначне зниження, яке залишається стабільним у 2022 році. Незважаючи на це, абсолютне зростання на 3,64% з 2018 по 2022 рік свідчить про позитивну тенденцію в управлінні собівартістю реалізованої продукції та ціновими стратегіями для утримання більшого відсотка виручки.

Таблиця 2.9

Динаміка інших показників ефективності управління прибутковістю ПЗ
Гімназія «Надія» в 2018-2022 рр.

Показники	Рік					Абсолютний приріст, +,-	
	2018	2019	2020	2021	2022	2022 / 2018	2022 / 2021
Рентабельність активів (ЕВІТ в чисельнику), %	7,88	10,16	16,31	24,92	25,2	17,32	0,28
Рентабельність активів (ЕВІТДА в чисельнику), %	7,88	10,16	16,31	24,92	25,2	17,32	0,28
Рентабельність продажів за валовим прибутком (валова маржа), %	5,58	5,74	10,62	9,23	9,22	3,64	-0,01
Рентабельність продажів за чистим прибутком (чиста маржа), %	1,25	1,71	4,47	4,6	4,52	3,27	-0,08
Період окупності активів	15,46	12,02	7,65	4,9	4,84	-10,62	-0,06
Період окупності власного капіталу	12,57	7,26	3,92	2,84	2,82	-9,75	-0,02

Період окупності активів та власного капіталу значно скоротився за ці роки, що свідчить про більш швидке повернення інвестицій власникам, що є позитивною ознакою ефективного управління прибутковістю. Таким чином, наведені дані відображають позитивну траєкторію в ефективності управління прибутковістю гімназії "Надія" за багатьма показниками.

Висновки до розділу 2

Підводячи підсумок, зазначимо, що у процесі оцінки ефективності управління прибутковістю підприємства на матеріалах ПЗ Гімназія «Надія» сформульовано наступні висновки:

- надана загальна характеристика результатів фінансово-господарської діяльності ПЗ Гімназія «Надія». Організація продемонструвала значне покращення свого становища за період 2018-2022 років, з помітним збільшенням чистого доходу на 20,1% та значним зростанням операційної рентабельності на 333,85%. З іншої сторони, підвищується сума залишків коштів на поточному рахунку та рівень абсолютної ліквідності, що може призводити до суттєвого впливу інфляції на реальну ціну активів компанії;

- виконано аналіз джерел формування, напрямів використання та факторний аналіз прибутку досліджуваного підприємства. Виявлено нестабільну стратегію реінвестування в ПЗ Гімназії "Надія": коефіцієнт реінвестування коливається від 100% у 2018 році до -267,29% у 2019 році, а потім відновлюється до 47,37% у 2022 році. Факторний аналіз з 2018 по 2022 рік свідчить, що посилюється ефективність як політики управління витратами, так і доходами;

- проведена оцінка ефективності управління прибутковістю ПЗ Гімназія «Надія». Аналіз свідчить про суттєве покращення управління операційною ефективністю та прибутковістю Гімназії "Надія" за період з 2018 по 2022 роки: рентабельність активів (ЕВІТ) зросла з 7,88% до 25,2%, а чиста маржа - з 1,25% до 4,52%. Незважаючи на позитивну траєкторію показників прибутковості, у 2022 році спостерігалися виклики: високий рівень інфляції у 26,6%, що потенційно може підірвати реальне зростання вартості майна. Скорочення періоду власного капіталу з 12,57 до 2,82 за аналізований період свідчить про кращу віддачу від інвестицій власників та відображає ефективність

управлінських стратегій у підвищенні прибутковості та фінансового здоров'я ПЗ Гімназії "Надія".

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПЗ ГІМНАЗІЯ «НАДІЯ»

3.1. Використання методів моделювання та прогнозування прибутковості діяльності ПЗ Гімназія «Надія»

Використання методів моделювання та прогнозування прибутковості діяльності ПЗ Гімназія «Надія» передбачає побудову інерційного сценарію подальшого розвитку, що дозволить вказати на найбільш вірогідний сценарій розвитку без врахування будь-яких оптимізаційних заходів.

Перш за все слід побудувати прогноз зміни обсягу продажів. У цьому випадку застосовується лінійний тренд. Рівняння лінійного тренду має вигляд $y=390,5x+923,53$ (отримано у програмі Excel).

Лінійний тренд отримано на основі припущення, що зв'язок між часом (x) та чистим доходом (y) є лінійним. Коефіцієнт 390,5 відображає прогнозоване збільшення чистого доходу на кожен наступний рік, тоді як 923,53 – це y-інтервал, що представляє прогнозований чистий дохід у початковій точці цієї моделі.

Прогнозований чистий дохід на 2023 та 2024 роки становить 2485,53 тис. грн. та 2876,03 тис. грн. відповідно. Виключення даних за попередні роки, зокрема за 2020 рік, пояснюється унікальними обставинами, пов'язаними з пандемією COVID-19, яка порушила нормальну роботу шкіл. Таке виключення має на меті уникнути викривлення трендового аналізу, оскільки дані за 2018-2020 рік можуть не бути репрезентативними для типової динаміки операційного доходу ПЗ гімназії "Надія".

Методологія лінійної регресії є спрощеним підходом і передбачає, що минулі лінійні зв'язки між часом і чистим доходом залишаться незмінними в майбутньому. Рівняння лінійного тренду дає базовий прогноз, який може бути корисним для подальшого планування (Рис. 3.1).

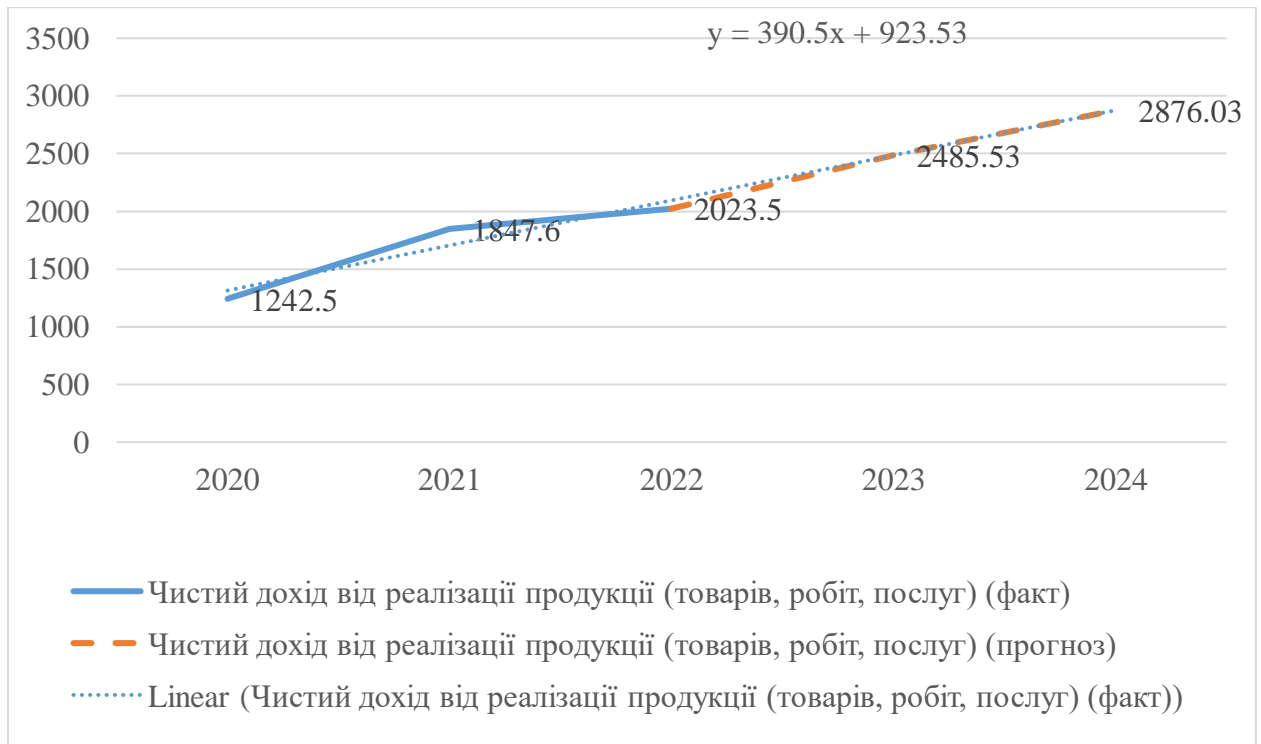

Рис. 3.1 Прогноз чистого доходу ПЗ Гімназія «Надія» на 2023-2024 рр., тис. грн.

Після цього можна переходити до прогнозу фінансових результатів ПЗ "Гімназія "Надія" на 2023-2024 рр. Собівартість реалізованої продукції також зросте аналогічним чином як і чистий дохід - з 1836,9 тис. грн у 2022 році до 2610,81 тис. грн у 2024 році, з таким же відносним зростанням на 42,13%. Таке паралельне зростання чистого прибутку та собівартості свідчить про стабільне співвідношення витрат до доходів протягом прогнозованого періоду.

Валовий прибуток за прогнозом збільшиться з 187 тис. грн у 2022 році до 265 тис. грн у 2024 році, з відносним зростанням на 42,13%.

Інші операційні витрати, за прогнозом, зростуть з 75,1 тис. грн у 2022 році до 91,3 тис. грн у 2024 році, з відносним зростанням на 21,57%. Тобто раніше був сформований певний щорічний приріст і цей показник буде зберігатися і у 2023-2024 рр.

Фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування та чистий фінансовий результат демонструють відносне зростання приблизно на 55-56%, що свідчить про позитивні фінансові

перспективи НВК "Гімназія "Надія" протягом прогнозованого періоду. Очікується, що податкові витрати також зростуть на 55,75%, що відповідає зростанню фінансового результату до оподаткування. Таким чином, фінансовий прогноз для ПЗ Гімназії "Надія" на 2023-2024 роки вказує на позитивну фінансову траєкторію з послідовним зростанням чистого доходу, валового прибутку та інших фінансових показників (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Прогноз фінансових результатів ПЗ Гімназія «Надія» на 2023-2024 рр.,

тис. грн.

Показники	2022	2023 (прогноз)	2024 (прогноз)	Абсолютний приріст, +, -	Відносний приріст, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2023,5	2485,5	2876,0	852,5	42,13
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1836,9	2256,32	2610,81	773,9	42,13
Валовий прибуток (збиток)	187	229	265	78,6	42,13
Інші операційні витрати	75,1	83,2	91,3	16,2	21,57
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	111,5	146	174	62,4	55,98
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	111,5	146	174	62,4	55,98
Витрати (дохід) з податку на прибуток	20,1	26,3	31,3	11,2	55,75
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	91,4	119,7	142,6	51,2	56,03

У категорії основних засобів не спостерігається жодних змін протягом прогнозованого періоду. Первісна вартість, знос та залишкова вартість основних засобів залишаються незмінними на рівні 395,9, 36,8 та 359,1 тис. грн. відповідно. Таке значення свідчить про те, що протягом 2023 та 2024 років не очікується інвестицій в основні засоби або їх вибуття. Відсутність інвестицій в основні засоби може свідчити про стратегічний фокус на

підтримці поточної діяльності, а не на розширенні чи модернізації інфраструктури.

У сфері оборотних активів спостерігаються незначні зрушення. Грошові кошти та їх еквіваленти залишаються незмінними на рівні 146,4 тис. грн., що свідчить про стабільну позицію ліквідності (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Прогноз активів ПЗ Гімназія «Надія» на 2023-2024 рр., тис. грн.

Показники	2022	2023 (прогноз)	2024 (прогноз)	Абсолютний приріст, +, -	Відносний приріст, %
Основні засоби:	359,1	359,1	359,1	0,0	0,00
первісна вартість	395,9	395,9	395,9	0,0	0,00
знос	36,8	36,8	36,8	0,0	0,00
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	359,1	359,1	359,1	0,0	0,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	2,8	2,1	2,1	-0,7	-26,43
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,0	3,1	3,1	3,1	-
Гроші та їх еквіваленти	146,4	146,4	146,4	0,0	0,00
ОБОРОТНІ АКТИВИ	149,2	151,5	151,5	2,3	1,57
БАЛАНС	508,3	510,6	510,6	2,3	0,46

Загальна сума оборотних активів зростає з 149,2 тис. грн у 2022 році до 151,5 тис. грн у 2024 році, що становить абсолютне зростання на 2,3 тис. грн, або відносне зростання на 1,57%. Таке помірне зростання оборотних активів у поєднанні зі стабільною базою основних засобів призводить до незначного зростання загальних активів з 508,3 тис. грн у 2022 році до 510,6 тис. грн у 2024 році, з відносним збільшенням на 0,46%.

Іншою стороною прогнозу є оцінка очікуваної суми фінансових ресурсів. Привертає увагу значне зростання нерозподіленого прибутку (нерозподіленого прибутку) з 280 тис. грн у 2022 році до 500,6 тис. грн у 2024 році, з абсолютним збільшенням на 220,8 тис. грн, що становить відносний приріст на 78,93%.

Таке суттєве підвищення сприяє відповідному збільшенню власного капіталу гімназії, що є позитивним, оскільки підвищує фінансову стабільність та спроможність гімназії фінансувати свою діяльність або потенційні інвестиції за рахунок внутрішніх джерел. З іншої сторони, це може створювати загрозу показнику рентабельності власного капіталу (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Прогноз джерел фінансування ПЗ Гімназія «Надія» на 2023-2024 рр.,

тис. грн.

Показники	2022	2023 (прогноз)	2024 (прогноз)	Абсолютний приріст, +, -	Відносний приріст, %
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	280	399,5	500,6	220,8	78,93
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	279,8	399,5	500,6	220,8	78,93
ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	0	0,0	0,0	0,0	-
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	10	10,0	10,0	0,0	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	43,5	30,0	0,0	-43,5	-100,00
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	35,4	20,0	0,0	-35,4	-100,00
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	139,6	61,1	0,0	-139,6	-100,00
ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	228,5	111,1	10,0	-218,5	-95,62
Баланс	508,3	510,6	510,6	2,3	0,46

Дані свідчать про значне скорочення поточних зобов'язань. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги залишається стабільною на рівні 10 тис. грн протягом прогнозованого періоду. Проте помітно зменшується поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з

бюджетом, зі страхування та з оплати праці. Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, по оплаті та страхуванню створює суттєві ризики кримінального переслідування директора. А тому очікується, що ці показники будуть постійно знижуватися. Ці зобов'язання зменшуються до нуля до 2024 року, а відносне зменшення становить 100%. Загальна сума поточних зобов'язань і забезпечень зменшується з 228,5 тис. грн у 2022 році до 10 тис. грн у 2024 році, відносне зменшення становить 95,62%.

Отже, застосування методів моделювання та прогнозування дозволило спрогнозувати позитивну фінансову траєкторію для ПЗ "Гімназія "Надія" на 2023-2024 рр.: чистий дохід від реалізації продукції зросте з 2023,5 тис. грн у 2022 р. до 2876,0 тис. грн у 2024 р., що становить відносний приріст на 42,13%. Суттєве зростання нерозподіленого прибутку з 280 тис. грн у 2022 році до 500,6 тис. грн у 2024 році (відносне зростання на 78,93%), а також значне скорочення поточних зобов'язань з 228,5 тис. грн у 2022 році до 10 тис. грн у 2024 році (відносне скорочення на 95,62%) підкреслює зміцнення фінансового становища.

3.2. Шляхи підвищення ефективності управління прибутковістю досліджуваного підприємства

Загалом у контексті поточної практики та інерційного сценарію розвитку наведені дані окреслюють дві окремі проблеми, з якими стикається досліджуване підприємство у своїй політиці управління прибутковістю. Перша проблема полягає в тому, що надмірний обсяг власного капіталу може зменшити рентабельність власного капіталу. Запропоноване рішення полягає в тому, щоб укласти угоди з постачальниками про відстрочку платежу для пом'якшення цієї проблеми. Такий підхід потенційно може полегшити фінансове навантаження на підприємство за рахунок подовження термінів оплати, покращуючи таким чином грошові потоки і, можливо, рентабельність

власного капіталу. Відбудеться виведення частини капіталу на рахунки власників, а відповідний капітал буде заміщено боргами перед постачальниками.

Також спостерігається наявність надмірного обсягу грошових резервів. Запропоноване рішення полягає в тому, щоб спрямувати надлишок грошових коштів в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Ця стратегія потенційно може принести кращу віддачу від бездіяльних грошових резервів, підвищуючи загальну прибутковість підприємства. Перерозподіляючи надлишкові кошти в державні облігації, підприємство не лише прагне отримати прибуток, але й управляє своєю ліквідністю відповідно до фінансової стратегії (Рис. 3.2).

Рис. 3.2 Проблеми та пропоновані можливості їх вирішення в межах політики управління прибутковістю досліджуваного підприємства

Обидва запропоновані рішення відображають стратегічний підхід до управління фінансовими ресурсами підприємства з метою підвищення прибутковості. Вони демонструють проактивну стратегію фінансового менеджменту, спрямовану на оптимізацію структури капіталу та ефективне використання наявних фінансових ресурсів. Завдяки цим заходам підприємство може потенційно підвищити свою прибутковість, що має вирішальне значення для його стійкості та зростання в конкурентному ринковому середовищі.

Проведено аналіз потенційних можливостей відстрочки платежів з різними постачальниками послуг та товарів на наступний рік. Аналіз показує, що підприємство має можливість відстрочити платежі з деякими постачальниками, що потенційно може полегшити негайні фінансові зобов'язання та покращити управління грошовими потоками. Наприклад, ФОП Шустов С. М., який надає послуги з оренди приміщень, дозволив оплачувати послуги в кінці місяця, що могло б забезпечити збільшення заборгованості за товари та послуги. Аналогічно, ФОП Голубничий А. В., постачальник послуг з обслуговування веб-сайту та мережі, пропонує термін оплати протягом двох місяців після надання послуг, що може бути корисним для управління ліквідністю підприємства.

ФОП Ластівка В. І., який надає послуги з організації харчування, готовий відстрочити оплату лише частини загальної вартості, що може не суттєво вплинути на грошові потоки підприємства.

Загальна потенційна кредиторська заборгованість у розмірі 202,5 тис. грн., за умови управління нею за допомогою стратегічних договорів про відстрочку платежу, могла б забезпечити підприємству більш гнучку фінансову операційну структуру (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Систематизація можливостей використання права відстрочки протягом наступного року

Постачальник послуг і товарів	Послуга	Сума можливої кредиторської заборгованості, тис. грн.	Коментар
ФОП Шустов С. М.	Оренда приміщень	75	Є дозвіл оплати послуг в кінці місяця
ФОП Ластівка В. І.	Послуги харчування	76	Компанія готова надати право відтермінування лише на частину вартості
ФОП Блошко В. М.	Клінінгові послуги	30	-
Голубничий А. В.	Послуги обслуговування сайту та інформаційної мережі	21,5	Можливість оплати вже наданих послуг через 2 місяці після їх отримання
Всього	-	202,5	-

За інерційним сценарієм рентабельність власного капіталу становить 31,69%, що відображає прибутковість, яка генерується з власного капіталу без будь-яких змін в умовах розрахунків з постачальниками. З іншого боку, після реалізації запропонованого заходу з відстрочки платежу, ROE зростає до 40,88%. Цей приріст рентабельності власного капіталу приблизно на 9,19 відсоткових пунктів означає значне підвищення ефективності та фінансових результатів діяльності підприємства.

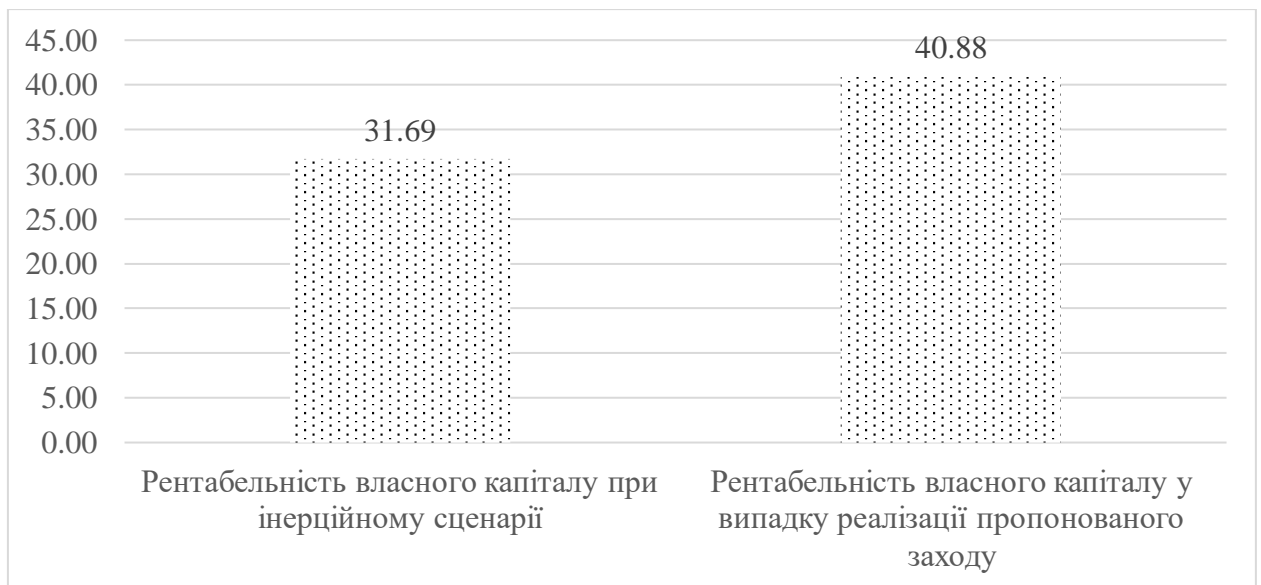

Рис. 3.3 Вплив заходу залучення права відтермінування платежу від постачальників ПЗ Гімназія «Надія» у 2024 році, %

Що ж до другого заходу, то очікуваний обсяг доступної ліквідності позначений як 146,4 тис. грн., оптимальний залишок - 34,3 тис. грн., що залишає ліквідність, доступну для фінансування, у розмірі 112,125 тис. грн. Оптимальний остаток визначено як 15% від суми поточних зобов'язань на 2022 рік, тобто мова йде про нормативне значення коефіцієнту абсолютної ліквідності.

Інвестиції в державні облігації (ОВДП) часто сприймаються як низькоризиковий фінансовий інструмент, який може забезпечити стабільний, хоча й нижчий дохід порівняно з іншими, більш волатильними напрямками інвестування. Ця стратегія відповідає принципу збереження капіталу з

одночасним отриманням доходу, що сприяє фінансовій стабільності та підвищенню прибутковості підприємства.

Таблиця 3.5

Доступна для фінансування ліквідність в межах заходу оптимізації ліквідності та спрямування зайвої суми коштів у ОВДП, тис. грн.

Показник	Сума
Очікуваний обсяг доступної ліквідності, тис. грн.	146,4
Оптимальна сума залишку, тис. грн.	34,3
Доступна для фінансування ліквідність, тис. грн.	112,125

Перехід від відсутності фінансового доходу від короткострокових інструментів у 2022 році до фінансового доходу у розмірі 21,86 тис. грн у 2024 році означає захист капіталу від інфляції.

Економічний ефект у розмірі 21,86 тис. грн є відчутною вигодою від стратегічного перерозподілу надлишкової ліквідності в короткострокові інвестиційні інструменти. Це не лише свідчить про виваженість процесу прийняття фінансових рішень, але й сприяє покращенню загальних фінансових показників підприємства.

Таблиця 3.6

Економічний ефект від оптимізації суми грошових коштів на балансі
ПЗ Гімназія «Надія» у 2024 році

Показник	Сума
Фінансові доходи від інвестування в короткострокові інструменти у 2022 р., тис. грн.	0
Фінансові доходи від інвестування в короткострокові інструменти у 2024 р., тис. грн.	21,86
Економічний ефект від оптимізації суми грошових коштів на балансі компанії, тис. грн.	21,86

За інерційним сценарієм рентабельність власного капіталу становить 31,69%, що відображає прибутковість, яка генерується з власного капіталу без будь-яких стратегічних оптимізаційних втручань. І навпаки, після реалізації

запропонованих заходів рентабельність власного капіталу зростає до 47,15%. Цей приріст рентабельності власного капіталу приблизно на 15,46 відсоткових пунктів є суттєвим свідченням підвищення ефективності управління прибутковістю.

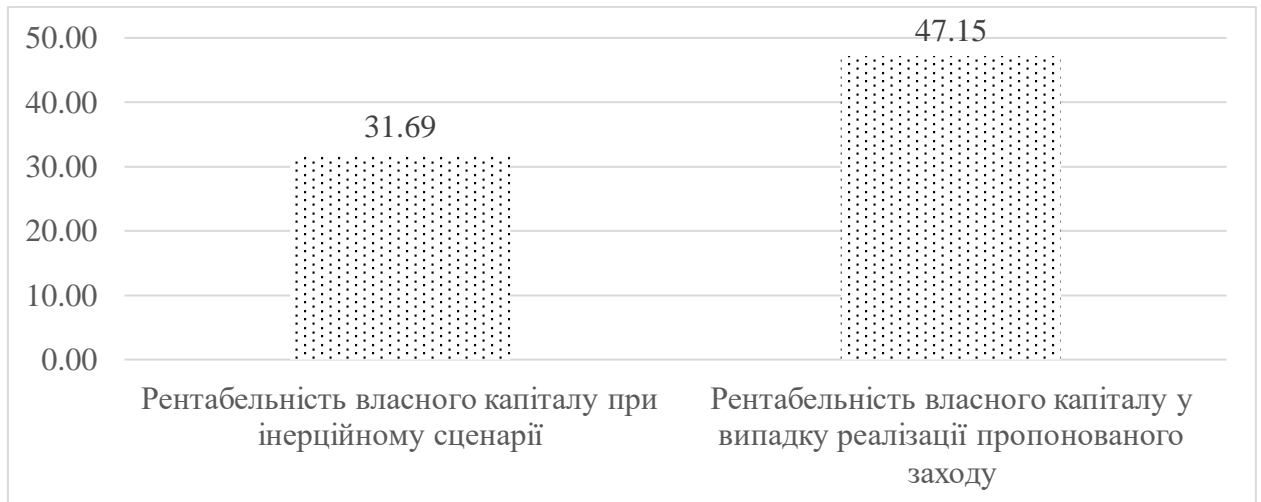

Рис. 3.4 Вплив обох заходів на ефективність управління прибутковістю ПЗ Гімназія «Надія» у 2024 році, %

Висновки до розділу 3

Підводячи підсумок, зазначимо, що сформульовано напрями вдосконалення управління прибутковістю ПЗ Гімназія «Надія»:

- здійснене використання методів моделювання та прогнозування прибутковості діяльності ПЗ Гімназія «Надія». Використовуючи методи моделювання та прогнозування визначено, що очікується, що ПЗ Гімназія "Надія" матиме сприятливе фінансове зростання: чистий дохід від реалізації продукції підвищиться з 2023,5 тис. грн у 2022 році до 2876,0 тис. грн у 2024 році, що становить відносне збільшення на 42,13%. Незначне зростання загальних активів з 508,3 тис. грн у 2022 році до 510,6 тис. грн у 2024 році,

відносне збільшення на 0,46%, вказує на позитивний фінансовий прогноз для ПЗ гімназії "Надія", посилюючи його здатність підтримувати діяльність;

- вказані шляхи підвищення ефективності управління прибутковістю досліджуваного підприємства. Впровадження угод про відстрочку платежу з постачальниками та перенаправлення надлишкової ліквідності в державні облігації забезпечить зростання фінансового доходу ПЗ Гімназія "Надія" та захистить капітал від інфляції. Ці заходи продемонстрували значний позитивний вплив, підвищивши рентабельність власного капіталу (ROE) з 31,69% за інерційним сценарієм до 47,15% після їх реалізації у 2024 році, що свідчить про більш ефективне управління прибутковістю.

ВИСНОВКИ

У процесі вивчення теоретичних, методичних та практичних аспектів управління прибутковістю підприємства в умовах мінливого фінансово-економічного середовища сформульовані наступні висновки та рекомендації освітній організації:

1. Виявлена економічна сутність прибутку та його роль в діяльності підприємства. Прибуток – це проміжні та чисті результати функціонування бізнесу, що забезпечують зміну рівня добробуту власників завдяки прямому формуванню додатного фінансового результату та його розподілу, підвищенню вартості пайових цінних паперів підприємства, іншим ефектам, встановленим як цільові критерії функціонування компанії.

2. Розглянуто механізм управління прибутковістю підприємства. Управління прибутковістю на підприємстві вимагає надійної системи збору точних фінансових даних. Стратегічні методи управління, включаючи бюджетування, управління витратами та використання резервів для збільшення прибутку, мають вирішальне значення для спрямування підприємства на шляху до фінансового зростання. Цей механізм також передбачає продуману стратегію розподілу прибутку, керуючись бюджетуванням капіталу та дивідендною політикою, щоб збалансувати імперативи реінвестування для майбутнього зростання та задоволення фінансових очікувань стейкхолдерів, тим самим створюючи сприятливе середовище для стійкої прибутковості та зростання.

3. Систематизовано методичні підходи до оцінювання ефективності управління прибутковістю підприємства. Виокремлено основні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Існує кілька важливих методів оцінки фінансових результатів, включаючи метод аналізу співвідношень, балансовий метод, метод порівняння, горизонтальний і вертикальний аналіз, експертний аналіз, прямий математичний розрахунок,

аналіз безбитковості та інші. Зазначається, що показники рентабельності є одними з найважливіших показників ефективності формування фінансового результату.

4. Надана загальна характеристика результатів фінансово-господарської діяльності ПЗ Гімназія «Надія». Фінансові дані з 2018 по 2022 рік демонструють ПЗ Гімназію "Надія" в позитивному світлі: чистий дохід збільшився на 20,1% за цей період, що відображає позитивну траєкторію генерування продажів. З іншої сторони, проблемною є надмірна ліквідність.

5. Проведено аналіз джерел формування, напрямів використання та факторний аналіз прибутку досліджуваного підприємства. Дані відображають сценарій почергового фокусування між реінвестуванням та розподілом чистого прибутку Гімназії "Надія" з 2018 по 2022 рік, з помітним зсувом у 2022 році, коли відбувається як реінвестування, так і розподіл чистого прибутку власникам, що становить 43,3 тис. грн. та 48,1 тис. грн. відповідно. Факторний аналіз з 2019 по 2022 рік демонструє позитивний вплив управління витратами та збільшення виручки на прибутковість.

6. Здійснена оцінка ефективності управління прибутковістю ПЗ Гімназія «Надія». У період з 2018 по 2022 рік Гімназія "Надія" продемонструвала похвальне підвищення операційної ефективності, з помітним зростанням рентабельності активів (ЕВІТ) з 7,88% до 25,2%, а також значним збільшенням чистої маржі з 1,25% до 4,52%. Однак 2022 рік став викликом через стрімке зростання інфляції до 26,6%, що послаблює реальне зростання вартості активів.

7. Здійснене використання методів моделювання та прогнозування прибутковості діяльності ПЗ Гімназія «Надія». Чистий дохід від реалізації освітніх послуг зросте з 2023,5 тис. грн. у 2022 році до 2876,0 тис. грн. у 2024 році, тобто відносне зростання становитиме 42,13%. Помітне підвищення нерозподіленого прибутку з 280 тис. грн у 2022 році до 500,6 тис. грн у 2024 році (відносний приріст 78,93%), а також помітне скорочення поточних зобов'язань з 228,5 тис. грн у 2022 році до 10 тис. грн у 2024 році (відносне

скорочення 95,62%) свідчить про зміцнення фінансового стану. Проте акцент на власному капіталі може знизити рентабельність роботи бізнесу для власників.

8. Сформульовані шляхи підвищення ефективності управління прибутковістю досліджуваного підприємства. Стратегічний підхід, що полягає в укладанні угод про відстрочку платежу з постачальниками та інвестуванні надлишкової ліквідності в державні облігації, був визначений як надійний метод підвищення ефективності управління прибутковістю ПЗ "Гімназія "Надія". Ці організовані фінансові маневри сприяли зростанню рентабельності власного капіталу (ROE) з базового рівня 31,69% до підвищеного показника 47,15% у 2024 році, що свідчить про суттєве покращення використання власного капіталу. Крім того, економічний ефект, що проявився у вигляді фінансового доходу в розмірі 21,86 тис. грн у 2024 році від ОВДП, підкреслює ключову роль вмілого фінансового менеджменту в оптимізації наявних ресурсів, тим самим створюючи сприятливі умови для стійкого фінансового зростання та високої операційної ефективності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блоха, В. А. Удосконалення системи оподаткування прибутку підприємств в Україні : магістерська робота : 072 Фінанси, банківська справа та страхування / *Національний університет «Чернігівська політехніка», кафедра фінансів, банківської справи та страхування.* – Чернігів, 2020. – 70 с.
2. Вакульчик О. М., Протасова Є. В., Нєчаєва А. А., Фінансовий результат підприємства: економічна сутність, особливості визначення та аналізу. *Бізнес-навігатор.* №1. 2019. С. 162-168.
3. Велика О. Удосконалення управління формуванням прибутку автотранспортного підприємства / О. Велика, Г. Засуха // *Development Management.* – 2019. – № 3 (17). – С. 1–9.
4. Військові валютні ОВДП: де купити та скільки на них можна заробити. URL: <https://minfin.com.ua/ua/currency/articles/de-kupiti-viyskovi-valyutni-ovdp-ta-skilki-na-nih-mozhna-zarobiti/> (дата перегляду: 24.09.2023).
5. Вовк О. М., Ковальчук А. М., Комісаренко Я. І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics.* 2020. № 21. С. 37-44.
6. Вступ.ОСВІТА.UA. URL: <https://vstup.osvita.ua/spec/1-40-1/0-0-1465-0-0-0/> (дата перегляду: 24.09.2023).
7. Вудвуд В. В. Прибуток підприємства як головне джерело фінансового забезпечення його розвитку. *Матеріали XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінанси: теорія і практика».* 2021. – С.318-320.
8. Гурбик, Ю. Ю., Миронов О. С., Сутність та зміст поняття «Прибуток підприємства» у вітчизняній науці. *Сучасний рух науки.* 2019. С.286-290.
9. Департамент освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації. URL: <http://doncv.gov.ua/> (дата перегляду: 24.09.2023).

10. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Іванчик Т. В., Фактори впливу на формування прибутку підприємств. *Modern Economics*. №. 2019. № 1. С. 81-86.
11. Довідник ВНЗ. URL: <https://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-71-0-0.html> (дата перегляду: 24.09.2023).
12. Дошкільна освіта Чернівців. URL: <https://list.in.ua/Чернівці/Дошкільна-освіта> (дата перегляду: 24.09.2023).
13. Економічна статистика / Економічна діяльність / Діяльність підприємств. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm (дата перегляду: 24.09.2023).
14. Економічна статистика / Економічна діяльність / Інформаційне суспільство. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zv.htm (дата перегляду: 24.09.2023).
15. Економічна статистика / Макроекономічна статистика / Тенденції ділової активності. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm (дата перегляду: 24.09.2023).
16. Економічна статистика / Ціни. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cit.htm (дата перегляду: 24.09.2023).
17. Індекс інфляції в Україні 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата перегляду: 24.09.2023).
18. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт рентабельності активів (Коефіцієнт рентабельності пасивів). *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/337-pokaznik-rentabelnosti-aktiviv-pokaznik-rentabelnosti-pasiviv> (дата перегляду: 24.09.2023)
19. Кобилецький В. Р., Рентабельність. Сутність та показники. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*.

URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/229-rentabelnist> (дата перегляду: 24.09.2023).

20. Купира М. І., Імперативи нарощення прибутку в умовах асиметричного розвитку підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. №. 2020. С. 58-62.

21. Масюк Ю. В., Мамчур Г. С., Фінансовий менеджмент прибутку сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. №20. 2021. С. 46-50.

22. Міністерство освіти і науки України: Головна. URL: <https://mon.gov.ua/ua> (дата перегляду: 24.09.2023).

23. Мямлін, В. В., Мямлін С. В. Істинна сутність категорії «прибуток» та її негативний вплив на розвиток економіки. *Світ економічної науки*. 2019. Вип. 11. С. 46–51.

24. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата перегляду: 24.09.2023)

25. Облігації внутрішньої державної позики України. URL: <https://privatbank.ua/ovdp> (дата перегляду: 24.09.2023).

26. Облігації внутрішньої державної позики. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/bonds/> (дата перегляду: 24.09.2023).

27. Обсяг реалізованих послуг за регіонами за видами економічної діяльності. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ekon/posl_u.htm (дата перегляду: 24.09.2023).

28. ОВДП для населення. URL: https://mof.gov.ua/uk/domestic_government_bonds_for_population-360 (дата перегляду: 24.09.2023).

29. Освіта у чернівцях та області. URL: <https://pogliad.ua/news/education/> (дата перегляду: 24.09.2023).

30. Первинний ринок ОВДП. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/primary-ovdp-chart> (дата перегляду: 24.09.2023).
31. Подолянчук О. А., Особливості бухгалтерського обліку та оподаткування прибутку підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки та практики.* 2022. № 1 (59). С. 136-153.
32. Приватна гімназія "Надія" – Чернівці. URL: <https://cv.isuo.org/schools/view/id/6100> (дата перегляду: 24.09.2023).
33. Приватна школа Надія – Приватна загальноосвітня школа. URL: <https://school-nadiya.com/> (дата перегляду: 24.09.2023).
34. Приватний заклад гімназія "Надія". URL: <https://cv.isuo.org/schools/view/id/6100> (дата перегляду: 24.09.2023).
35. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/institution/134513/> (дата перегляду: 24.09.2023).
36. Рентабельність операційної та усієї діяльності підприємств за видами економічної діяльності у 2022 році. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/rodpr/rodpr_ed/rodpr_ed_u/rodpr_ed_22ue.xlsx (дата перегляду: 24.09.2023).
37. Савіна С. С., Гиренко Ю. В., Управління прибутком в системі фінансового менеджменту підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління.* 2019. Вип. 6 (17). С. 321-324.
38. Сьомкіна Т. В., Гужавіна І. В., Згурська О. М., Методологічні засади управління прибутком торговельного підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* №1. 2020. С. 31.
39. Управління освіти Чернівецької міської ради. URL: <https://osvita.cv.ua/> (дата перегляду: 24.09.2023).
40. Фірман Н.Я., Вашків О.П. Економічна сутність фінансового результату підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління.* 2019. № 5. С. 162-168.

41. Чернівецька область. Заклади вищої освіти. URL: <https://vstup.osvita.ua/r25/> (дата перегляду: 24.09.2023).

42. Шестопалюк В., Економічна сутність доходів діяльності в сучасних умовах господарювання. *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю*. 2022 р. Ч. 2. 191с.